

БЮЛЕТИН

ПАЗАР НА ТРУДА

ВТОРО ТРИМЕСЕЧИЕ 2024 г.

Екип:

Атанаска Тодорова

Радостина Ивчева

Росица Макелова

Редакция:

гл. ас. д-р Любослав Костов

Виолета Иванова

СОФИЯ

2024 г.

Съдържание:

ЕВРОПА И ПАЗАРЪТ НА ТРУДА	3
БЪЛГАРИЯ И ПАЗАРА НА ТРУДА.....	10
ПАЗАРЪТ НА ТРУДА И ЗАПЛАЩАНЕТО	16
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ТЕНДЕНЦИИ НА ПАЗАРА ТРУДА	26

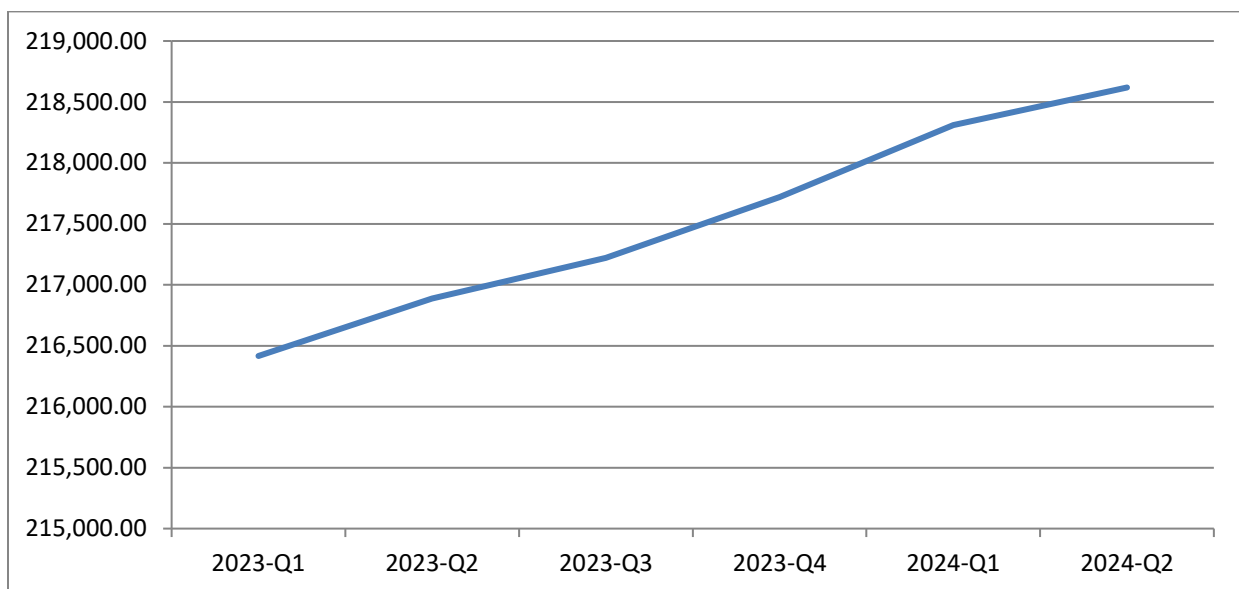
ЕВРОПА И ПАЗАРЪТ НА ТРУДА

Заетост

Коефициентът на заетост за възрастовата група 20-64 г. достигна до рекордно високо ниво от 75.3% през 2023 г., което бе затвърдено от допълнителен ръст през следващата година, който резултира в стойност от 75.8% през второто тримесечие на 2024 г. От друга страна, нивата на заетост при представителите на по-слабо интегрираните в икономическата дейност групи (напр. хора със специални потребности, инвалиди, нискообразовани работници), макар и подобряващи се, остават далеч по-ниски от средните за ЕС-27 нива. В тази връзка, ЕК отбелязва че възможностите за подобрене на ситуацията за тези групи са налице, и необходимостта страните от ЕС трябва да се възползват от тях, особено на фона на недостига на работна сила. Според друга констатация на доклада дяловете на временните/сезонните работници и работниците на непълно работно време остават значително под нивата си от преди пандемията от Ковид-19.

Броят на зетите лица в Европейския съюз се увеличава на тримесечна база с 0,1% в ЕС през второто тримесечие на 2024 г. През първото тримесечие на 2024 г. заетостта нараства с 0,3%. В сравнение със същото тримесечие на предходната година заетостта се увеличава с 0,8%. Така през второто тримесечие на 2024 г. 218 618.56 хиляди души са били заети в рамките на ЕС, което представлява нарастване на показателя с 309,27 хиляди души на тримесечна база и с 1 731.87 хиляди души на годишна база.

Графика 1: Заетост в ЕС в хиляди души

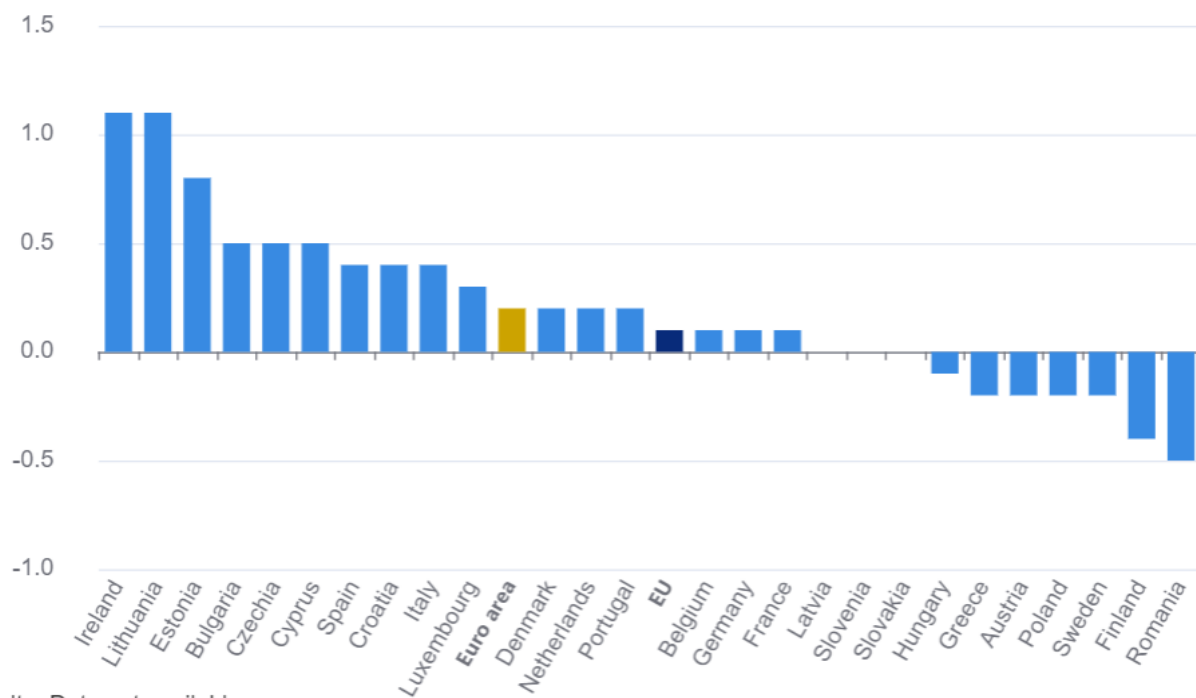
Източник: Евростат

Отработените часове се увеличават с 0,1% в ЕС през второто тримесечие на 2024 г. в сравнение с предходното тримесечие. Спрямо същото тримесечие на предходната година отработените часове нарастват с 1,2% в ЕС.

Според прогнозите на ЕК, ръстът на заетостта през 2024 г. се очаква да е 0.8%, при продължаващ позитивен тренд от 0.6% - през 2025 г., и 0.5% през 2026 г. В контекста на исторически ниските нива на безработица (6.1% за 2023 г.) и намаляващото население в трудоспособна възраст, растежът на заетостта в рамките на Съюза се движи основно от граждани на трети държави и активното включване на по-възрастните работници.

През второто тримесечие на 2024 г. Ирландия, Литва (и в двете +1,1%) и Естония (+0,8%) отбелязват най-висок ръст на заетостта в сравнение с предходното тримесечие. Най-голям спад на заетостта е регистриран в Румъния (-0,5%) и Финландия (-0,4%).

Графика 2: Тримесечно изменение в заетостта по страни членки на ЕС

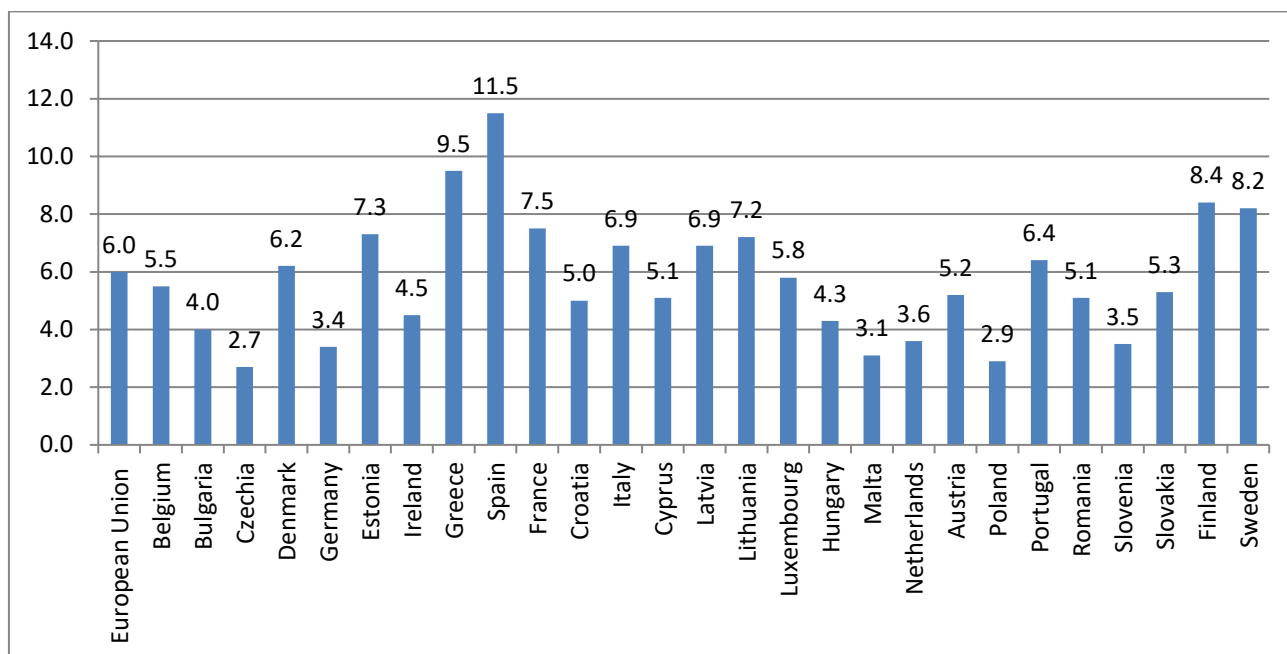
Източник: Евростат

През второто тримесечие на 2024 г. производителността на труда остава непроменена в ЕС спрямо същото тримесечие на предходната година. Въз основа на отработените часове производителността в сравнение със същото тримесечие на предходната година нараства с 0,1% в ЕС.

Безработица

В рамките на първото тримесечие от 2024 г. безработицата средно в ЕС намалява с 10 000 души. Коефициентът на безработица, обаче запазва ниво от 6% от април до юни месец 2024 г. Сравнено с първото тримесечие на 2024 г. и със второто тримесечие на 2023 г. коефициентът на безработица за Съюза остава без промяна. За България данните на статистическата агенция на ЕС показват ниво на безработица от средно 4% през второто тримесечие на тази година, което представлява спадане на показателя с 0,5 процентни пункта на годишна база.

Графика 2: Безработица в държавите-членки на ЕС през първо тримесечие на 2024 г.

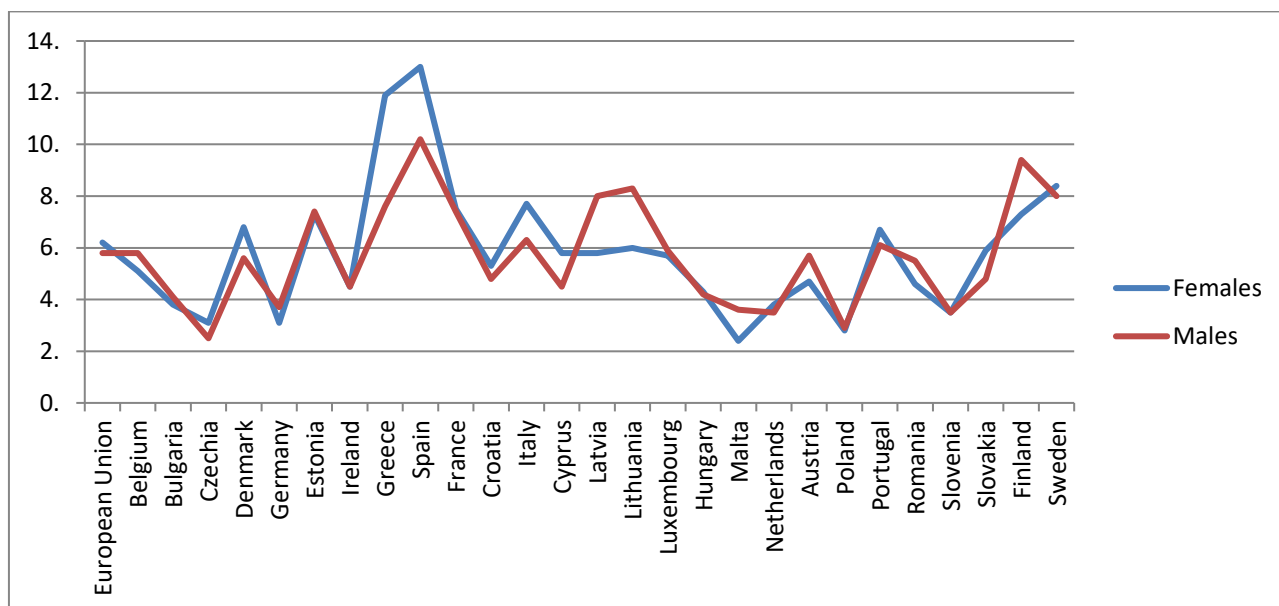

Източник: Евростат

Младежката безработица (за лица под 25-годишна възраст) в Европейския съюз остава висока на ниво от 14,6% през второто тримесечие на тази година. На тримесечна база показателят записва слаб спад, но на годишна база се наблюдава ръст от 0,1 процентни пункта. **За България данните на Евростат показват спад на показателя на годишна база от 12,8% през юни 2023 г. до 11,5% през юни 2024 г.**

Що се отнася до разликата между половете, безработицата при мъжете в ЕС намалява слабо остава стабилна през второто тримесечие на ниво от 5,8%, което представлява ръст на показателя с 0,1 процентен пункт на годишна база. **В България** показателят е на ниво от **4,1%**. При жените коефициентът на безработица се намира на ниво от 6,2% в ЕС, спадайки с 0,1% на годишна база, докато в страната ни се забелязва силен годишен спад – от 4,5% през юни 2023 г до 3,8% през юни 2024г.

Графика 3: Безработица в ЕС по пол

Източник: Евростат

Съвместният доклад по заетостта на ЕК и Съвета представя текущото състояние на заетостта в рамките на ЕС. В него двете европейски институции, стъпвайки върху насоките за политика по заетостта дадени на държавите-членки, извеждат ключовите тенденции на неговото развитие през последните 12 месеца.

В по-голямата част от държавите-членки заетостта, както и общият брой отработени часове нараснаха, демонстрирайки стабилността на пазара на труда в ЕС. Схемите за работа на намалено работно време се доказаха като ефективен политически инструмент за смекчаване на временни икономически сътресения.

Част от разгледаните ключови индикатори показват, че:

- В ЕС самостоятелната заетост е с тенденция към спад, но са налице известни различия между отделните държави-членки и икономическите сектори.

- Продължават да съществуват средносрочни предизвикателства, свързани с ниския растеж на производителността в ЕС, породени основно от недостига на работна сила и липсата на достатъчна квалификация. Същевременно равнището на безработица в ЕС достигна рекордно ниски нива през 2023 г. и началото на 2024 г. въпреки забавеният икономически ръст. Зеленият преход променя икономиката, което води до търсене на нови умения и създаването на нови предизвикателства в съществуващите сектори, преразпределяне на заетостта между отделните секторите и необходимостта от нови работни места в „зелената икономика“. Последното изисква и подходяща и адекватна на условията политическа подкрепа. Същевременно цифровата трансформация е инструмент за създаването на нови работни места в определени сектори.
- Ръстът на заплатите в ЕС остана стабилен през 2023 г., но варираше значително в различните държави-членки. За второто тримесечие на 2024 г. номиналният ръст на заплатите в България, Хърватия, Унгария, Латвия, Полша и Румъния надвиши 10-те процента. За сравнение, увеличението на възнагражденията в Белгия, Финландия, Франция, Ирландия, Италия, Люксембург и Малта бе границата до 3%. Договорените заплати (следствие на КТД) също показаха стабилен растеж, водени от нарастващите изисквания за компенсиране на загубите в покупателната способност. След значителния спад през 2022 г., реалните заплати започнаха да растат през третото тримесечие на 2023 г., водени до голяма степен от облекчаването на инфлацията. Законоустановените увеличения на минималната работна заплата до голяма степен компенсираха загубата на покупателна способност на хората с най-ниски доходи в повечето държави-членки. Добри примери в тази посока за периода

2022-2024 г. са: Полша, България и Латвия, където минималната работна заплата е номинално нарасна с повече от 40%.

- Динамиката в данъчното облагане на труда оказва значително влияние върху стимулирането за наемане на работници. От 2013 г. насам данъчната тежест за едно лице, получаващо средната заплата, е намаляла с 2.2 пр. п. в ЕС, достигайки 40.2% през 2023 г., но резултатът продължава да е над средното ниво от 34.8% за ОИСР. Като цяло системите за данък върху доходите на физическите лица са прогресивни, с по-ниски данъчни ставки за тези, които печелят по-малко. Данъчните системи са податливи на инфлацията, която може да причини изкривявания, засягайки както прогресивността, така и справедливостта на облагането. Прехвърлянето на данъчната тежест от труда към други данъчни основи в съответствие с може да засили стимулите на пазара на труда и да насърчи справедливостта.

БЪЛГАРИЯ¹ И ПАЗАРА НА ТРУДА

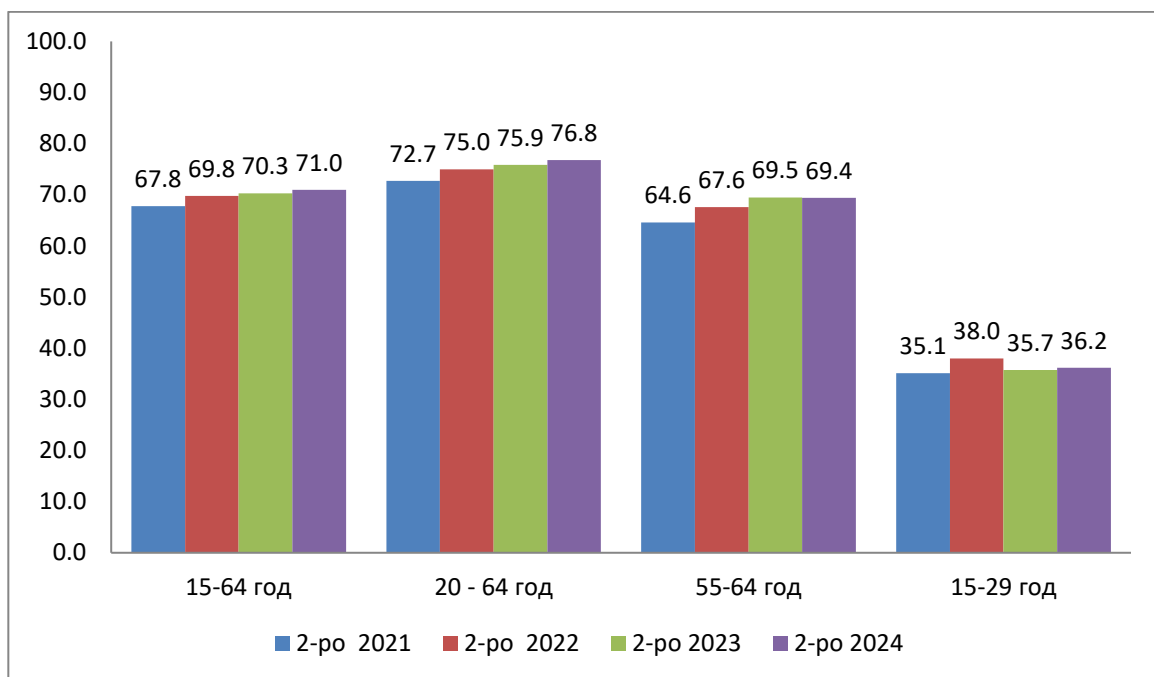
По данни на Наблюдението на работната сила на Националния статистически институт през второто тримесечие на 2024 г. положителните тенденции на пазара на труда се прекъсват. Заетите лица намаляват, а безработните се увеличават на тримесечна и годишна база, което не е характерно за този период от годината когато заетостта обикновено се увеличава в резултат на сезонните дейности.

Икономически активните лица на възраст 15-64 г. през второто тримесечие са 2 944.6 хил. като намаляват на тримесечна (с 0.2%) и на годишна база (с 0.3%). Коефициентът на икономическа активност запазва стойността си от първото тримесечие на 2023 г. – 73.7%, а в сравнение с година по-рано се увеличава с 0.3 процентни пункта (п.п.).

През второто тримесечие на 2024 г. заетите на възраст 15 и повече навършени години, по данни на Националния статистически институт, са 2 930.3 хил. и се увеличават с 16 хил. лица на годишна база спрямо същото тримесечие на 2023 г. **Коефициентът на заетост за населението на възраст 15-64 г. е 71%, с 0.7 п.п. по-висок спрямо същия период на предходната година. Коефициентът на заетост за възрастовата група 20-64 г. е 76.8%, като стойността на показателя се повишава с 0.9 п.п. спрямо второто тримесечие на 2023 г.**

¹ От началото на 2021 г. наблюдението на работната сила във всички държави - членки на ЕС, вкл. и в България, се провежда в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки, и свързаните с него прилагащи регламенти на Европейската комисия в областта на статистиката на работната сила. Тези регламенти налагат промени в методологията на наблюдението, свързани преди всичко с дефинициите за заетост и безработица, поради което резултатите от наблюдението на работната сила за 2021 г. не са напълно съпоставими с тези за предишни периоди

Графика 1 Коефициент на заетост през второто тримесечие на 2021, 2022, 2023 и 2024 година

Източник: НСИ

В сравнение с второто тримесечие на 2022 г. този коефициент се увеличава с 0.7 п.п., с 1.8 п.п. при мъжете и 2.3 процентни пункта при жените. Заетите лица на възраст 55 - 64 навършени години са 621.2 хил., или 69.5% от населението в същата възрастова група (73.8% от мъжете и 65.5% от жените). В сравнение с второто тримесечие на 2023 г. коефициентът на заетост за възрастовата група 55 - 64 навършени години намалява с -0.4 п.п..

През второто тримесечие на годишна база коефициента на заетост като цяло бележи ръст и дори във възрастовата група 15-29 години има увеличение с 2.3 п.п.

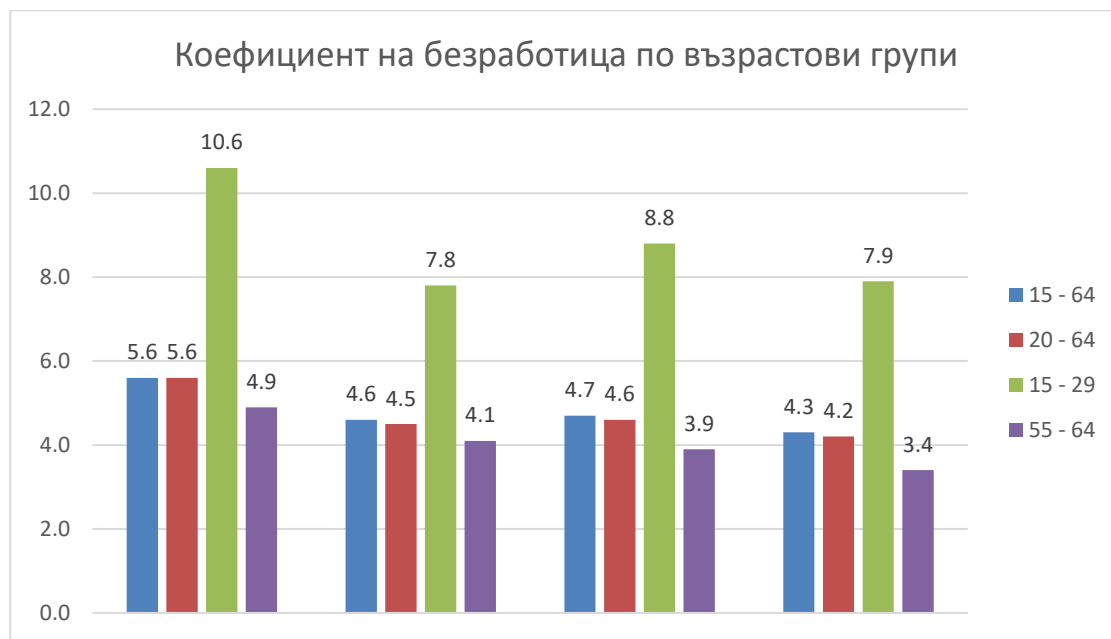
Сред икономическите дейности с най-голям брой заети на възраст 15 и повече навършени години през второто тримесечие на 2024 г. са „Преработваща промишленост“ (532.4 хил.), „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ (518.2 хил.), „Строителство“ (241 хил.), „Държавно

управление“ (202.6 хил.), „Транспорт, складиране и пощи“ (192.6 хил.), „Образование“ (175.6 хил.) и „Селско, горско и рибно стопанство“ (155.2 хил.).

Безработица

През второто тримесечие на 2024 г. броят на безработните е 130.3 хил., с 10.7 хил. по-малко спрямо второто тримесечие на предходната година. Коефициентът на безработица намалява с 0.3 п.п. през разглеждания период и достига до 4.3%. Броят на безработните младежи (15-24 г.) се увеличава с 0.4 хил. и достига 14.4 хил. през второто тримесечие на 2024 г.

Графика 2 Коефициенти на безработица по възрастови групи за второ тримесечия 2021г., 2022г., 2023г. и 2024г.

Източник: НСИ

Броят на безработните младежи във възрастовата група 15-29 г. е 26.7 хил. и намалява на годишна база с 2.6 хил. Коефициентът на младежка безработица (15-24 г.) се установява на 12.2% през второто тримесечие на 2024 г., а коефициентът на безработица за възрастовата група 15-29 г. е 7.9%. През разглеждания период коефициентът на продължителна безработица намалява

с 0.2 п.п. и достига до 2.2%, а броят на продължително безработните лица отбелязва намаление от 5 хил. и достига 68.8 хил. или 52.8% от всички безработни.

Продължително безработни (безработни от една година или повече) са 68.8 хил. души, или 52.8% от всички безработни. Коефициентът на продължителна безработица е 2.2%. От общия брой на безработните 17.1 хил., или 13.1%, търсят първа работа. Коефициентът на безработица за възрастовата група 15 - 29 навършени години през второто тримесечие на 2024 г. е 7.9% (8.4% при мъжете и 7.2% при жените). В сравнение със същото тримесечие на 2023 г. този коефициент е по-нисък с 0.9 п.п., като намалението при мъжете е с 1.2 п.п., а при жените - с 0.5 п.п.

По данни на Агенцията по заетостта (АЗ) през второто тримесечие на 2024 г. регистрираните в бюроа по труда безработни лица отбелязват увеличение на годишна база като средномесечният им брой през второто тримесечие на настоящата година е 155 437. В сравнение с второто тримесечие на 2023 г. той се увеличава с 10 516 лица. Намаление на показателя се отбелязва на тримесечна база, като спрямо предходното тримесечие броят на регистрираните безработни лица намалява с 9 583 лица. Средномесечното равнище на регистрирана безработица през второто тримесечие на 2024 г. се увеличава с 0.4 п.п. спрямо второто тримесечие на 2023 г. и достига до 5.5% през разглеждания период. В 10 области средномесечното равнище на регистрирана безработица е по-ниско от общото за страната, като най-ниско е в областите: София-град (1.6%), Варна (3.1%), Бургас (3.7%), Габрово (4.2%), Перник и Стара Загора (4.3%) и Пловдив (4.6%), а най-високо в областите: Видин (15.3%), Монтана (12.3%), Силистра (11.2%), Шумен (10.8%) и Благоевград и Враца (10.7%).

Икономическа неактивност

Общият брой на икономически неактивните лица (лицата извън работната сила) на възраст 15 и повече навършени години през второто тримесечие на 2024 г. е 2 449.6 хил., от които 990.5 хил. (40.4%) са мъже и 1 459.1 хил. (59.6%) - жени. Икономически неактивните лица на възраст 15 - 64 навършени години са 1 030.2 хил. (449.9 хил. мъже и 580.2 хил. жени) и представляват 25.9% от населението в същата възрастова група (22.4% от мъжете и 29.5% от жените). От икономически неактивните лица на възраст 15 - 64 навършени години 43.0% са неактивни поради участие в образование или обучение. Обезкуражените лица на възраст 15 - 64 навършени години са 20.8 хил., или 2.0% от икономически неактивните лица в същата възрастова група.

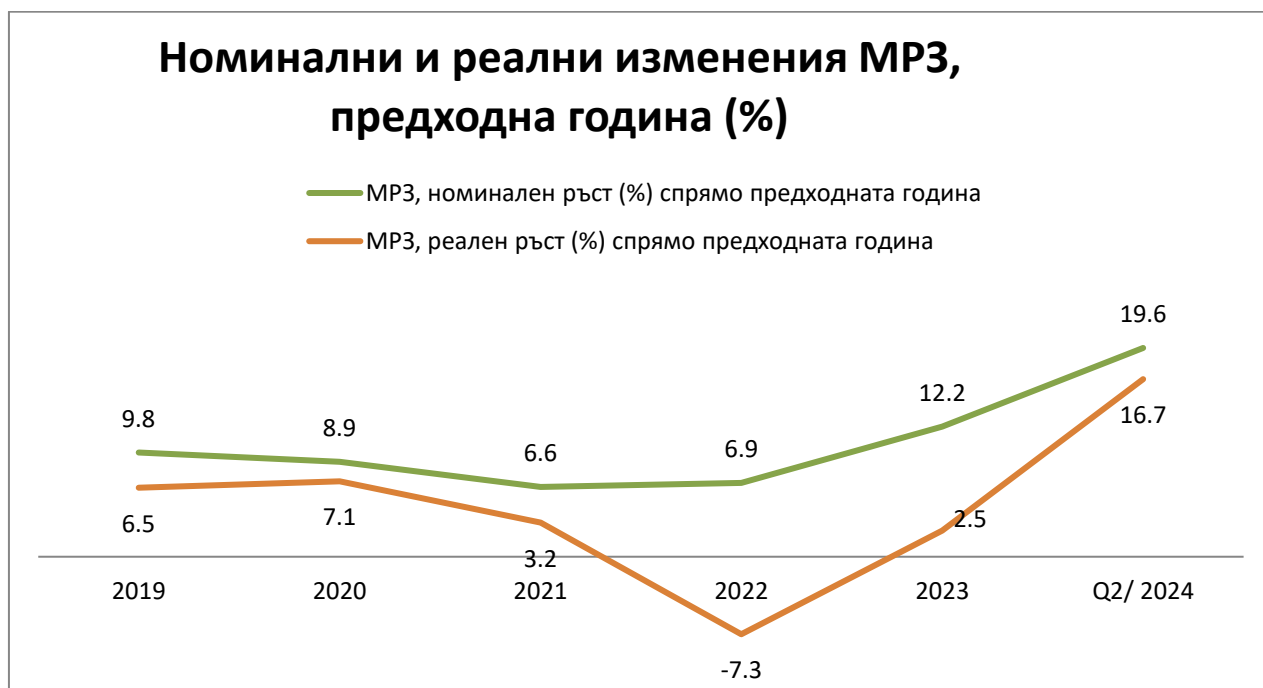
Свободни работни места

По информация от АЗ заявените работни места на първичния пазар на труда през второто тримесечие на 2024 г. са общо 35 250. Средномесечният брой на заявените свободни работни места на първичния пазар на труда през второто тримесечие на 2024 г. е 11 750. Към м. юни 2024 г. най-голям дял свободни работни места са заявени в секторите преработваща промишленост (27.3%), държавно управление (13.7%), търговия (12.1%), образование (10.2%), хотелиерство и ресторантьорство (8.6%) и административни и спомагателни дейности (5.6%). По данни на АЗ през второто тримесечие на 2024 г. на работа са постъпили общо 48 587 безработни лица, по-голямата част от които (40 049 лица) на първичния пазар на труда. От началото на годината общият брой на постъпилите на работа лица е 86 619, по-голямата част от които (77 162 лица) са започнали работа на първичния пазар на труда. През второто тримесечие на 2024 г. със средства от държавния бюджет е субсидирана заетостта общо на 8 538 лица. През периода броят на ново включените лица в програми и мерки за заетост и обучение е 459 лица.

ПАЗАРЪТ НА ТРУДА И ЗАПЛАЩАНЕТО

През второто тримесечие на 2024 г. номиналният годишен ръст на минималната работна заплата (МРЗ) е +19,6%. Съответно, отчитайки инфлацията в страната, то реалният ръст на МРЗ е +16,7%. Ако през 2022 г. реалният ръст на МРЗ е отрицателно число, а през 2023 г. не успява да достигне дори 3% на годишна база, то настоящия размер на МРЗ и намаляващата инфлация вече допринасят за осезаемо повишаване на покупателната способност на наетите.

Графика 1: Номинални и реални изменения (в %) на МРЗ за периода 2019- второ тримесечие на 2024 г.

Източник: НСИ и собствени изчисления. При изчисляването на реалния ръст за второто тримесечие на 2024 г. е използвана годишната инфлация за периода от юни 2023 г. до юни 2024 г. (+2,5%).

По предварителни данни на НСИ, назначените на минимална основна работна заплата в края на месец юни 2024 г. достигат **438 708 лица**, след като

през същия период на 2023 г. са 442 403 лица (или годишно намаление на наетите на МРЗ с -0,8%). През юни 2024 г. лицата, получаващи МРЗ, представляват **18,7% от общо наетите в страната**. В сравнение с март 2024 г. техният дял техният дял отчита лек ръст (при 18,2% наети на МРЗ през март), а спрямо юни 2023 г. бележи едва доловимо изменение надолу с -0.3 п.п. (при 19,0% през юни 2023 г.). Интересно е да се отбележи, че в определени икономически дейности около и над 1/4 от наетите лица са именно лица, назначени на МРЗ. Така в сектори като **строителство, административни и спомагателни дейности, хотелиерство и ресторантьорство, селско стопанство, търговия, транспорт** се отчита висок дял на наети на МРЗ, докато в други сектори този дял е незначителен (или под 5% от наетите са на МРЗ в „Създаване и разпространение на информация“, „Образование“, „Производство и разпространение на електрическа и топлинна енергия и газ“). От тези данни, може да се предположи, че при по-високо платените отрасли, минималното възнаграждение е над законоустановена МРЗ, но също може да се допусне, че е налице висок процент на сива икономика именно в секторите, където има съществена концентрация на наети на МРЗ. Там е по-вероятно да не се случи осчетоводено заплащане на трудещите се, което от своя страна води до загуба на права за наетото лице и съответно до загуби за държавната хазна.

Таблица 1: Дял (в %) на наетите на МРЗ спрямо общия брой на наетите: разбивка по икономически дейности през юни 2024 г.

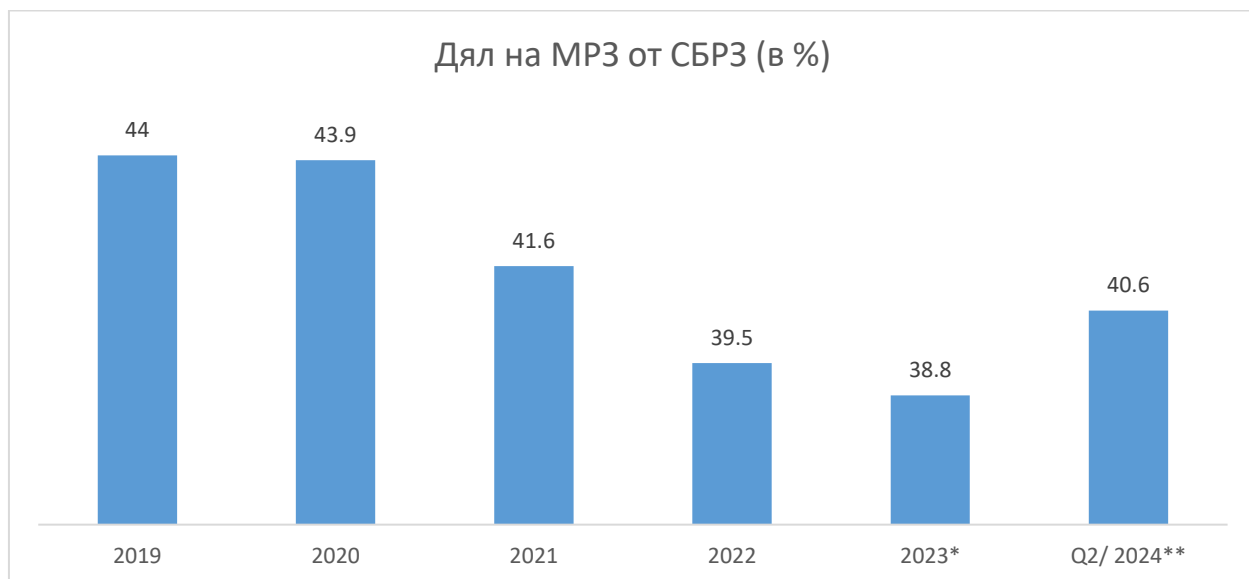
Икономическа дейност	% наети на МРЗ от общо наетите в съответната икономическа дейност
Селско, горско и рибно стопанство	29,4
Добивна промишленост	6,3

Преработваща промишленост	22,1
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газ	3,3
Дейности, свързани с води; управление на отпадъци и възстановяване	14,5
Строителство	31,7
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	24,9
Транспорт, складиране и пощи	27,0
Хотелиерство и ресторантьорство	27,9
Създаване и разпространение на информация	4,3
Финансови и застрахователни дейности	6,3
Операции с недвижими имоти*	18,5
Професионална дейност и научни изследвания	11,0
Административни и спомагателни дейности	31,9
Държавно управление; държавно обществено осигуряване	5,0
Образование	3,5
Хуманно здравеопазване и социална дейност	6,9
Култура, спорт и развлечения	20,8
Други дейности, неklasифицирани другаде	23,0
Общо	18,7

Източник: НСИ и собствени изчисления

През второто тримесечие на 2024 г. **съотношението на МРЗ към средната брутна месечна работна заплата (СБРЗ) е 40,6%**. Наблюдаваното съотношение е под нивата, регистрирани в периода 2019- 2021 г. Това свидетелства за по- бързото нарастване на СБРЗ спрямо МРЗ през последните няколко години и оттук невъзможността да се поддържа съотношение от 50% между двете величини (въпреки изричния запис в чл. 244 на Кодекса на труда, определящ МРЗ като 50% от средната заплата). България все още не покрива преследвания международно признат двоен праг за измерване адекватността на минималната заплата, представляващ съотношение на МРЗ към средната работна заплата (СРЗ) от 50% и съотношение на МРЗ към медианната работна заплата от 60%. Прагът е признат като инструмент за оценяване адекватността на МРЗ в приетата през октомври 2022 г. Директива относно адекватните минимални работни заплати в ЕС.

Графика 2: Относителен дял (в %) на МРЗ от средната брутна работна заплата (СБРЗ) през периода 2019- второ тримесечие на 2024 г.

Източник: НСИ и собствени изчисления

** Данните са предварителни и се отнасят за пълно и непълно работно време*

*** Процентът на съотношението през второто тримесечие на 2024 г. е при МРЗ= 933 лв. и СБРЗ= 2296 лв.*

Средна работна заплата: данни за второ тримесечие на 2024 г.

През второто тримесечие на 2024 г. средната брутна работна заплата (СБРЗ) за страната достигна **2296 лв.** и отчете **номинален ръст от +17,3% на годишна база**. Все пак, отчитайки инфлацията в страната², то **реалната СБРЗ бележи ръст на годишна база от +14,4%**. Отчита се по- усилен номинален годишен ръст на СБРЗ в общественния сектор (+22,5%); ръстът за частния е +15,6%. Така СБРЗ в частния сектор остава на по- ниски абсолютни нива през второто тримесечие на настоящата година (СБРЗ от 2267 лв. в частния сектор спрямо 2382 лв. в общественния). Ситуацията година по- рано е обърната: през второто тримесечие на 2023 г. частният сектор отчиташе малко по- висок размер на СБРЗ (1961 лв.) спрямо общественния (1944 лв.).

През второто тримесечие на 2024 г. **съотношението между размера на най- ниската СБРЗ** (в икономическа дейност „Производство на облекло“) и **най- високата СРЗ** („Дейности в областта на информационните технологии“) е **5,2 пъти**. Това е знак за висока поляризация на доходите и способства за задълбочаване на социалните неравенства в страната.

През второто тримесечие на 2024 г. сред икономическите **дейности с високи нива на СБРЗ** (нива над 3.5 хил. лв.) попадат още: „Добив на метални руди“ (3622 лв.), „Информационни услуги“ (3542 лв.), „Застраховане, презастраховане и допълнително пенсионно осигуряване“ (3780 лв.), „Научноизследователска и развойна дейност“ (3620 лв.). **Сред най- ниско платените дейности (със СБРЗ под прага от 1300 лв.)** са още „Дейности по

² Инфлация за юни 2024 г. спрямо юни 2023 г. от +2,5%.

охрана и разследване“ (1297 лв.), „Ремонт на компютърна техника, на лични и домакински вещи“ (1290 лв.), „Други персонални услуги“ (1255 лв.), „Ветеринарномедицинска дейност“ (1266 лв.), „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“ (1207 лв.), „Рибно стопанство“ (1273 лв.).

През второто тримесечие на 2024 г. на годишна база **най- висок номинален ръст на СБРЗ** се отчита в икономическите дейности „Други дейности в областта на културата“ (+39,2%), „Други персонални услуги“ (+33,2%), „Дейности по обслужване на сгради и озеленяване“ (+29,8%). Спрямо различни изследвания в страната, то резкият ръст на заплатите не е учудващ от гл.т. на цялостния демографски срив и все по- ограниченият резерв от работна сила в страната. Също така на микро ниво (фирмено ниво) работодателите използват ръста на заплащането като стратегия да задържат квалифицираните кадри и да запазят конкурентоспособността си на пазара. За част от дейностите, които регистрират по- висок ръст на заплатите от средния за страната (+17,3%), може да се допусне, че стимулирането на заплащането е вследствие и на колективното трудово договаряне и постигнатите колективни трудови договори.

Графика 3: Номинално изменение (в %) на СБРЗ през второто тримесечие на 2024 г. спрямо второто тримесечие на 2023 г.

Източник: НСИ

Номинален спад на СБРЗ на годишна база се отчита в следните три икономически дейности: „Добив на въглища“ (-9,3%), „Добив на неметални материали и суровини“ (-0,7%), „Горско стопанство“ (-0,7%).

Наети лица: данни за второ тримесечие на 2024 г.

През второто тримесечие на 2024 г. в страната са **наети 2 233 703 лица**, като **най- голяма част от наетите са концентрирани** в дейностите: „Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети“ (9,0% от всички наети в България), „Образование“ (7,4% от наетите), „Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети“ (6,2% от наетите), „Държавно управление“ (5,0%) и „Хуманно здравеопазване“ (4,9%). **Най- малък брой наети** (или по- малко от 0,1% от общо наетите в страната) са концентрирани в дейностите: „Рибно стопанство“, „Производство на тютюневи изделия“, „Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води“.

През второто тримесечие на 2024 г. броя на наетите в страната бележи годишен ръст от +0,5% (т.е. ръст спрямо второ тримесечие на 2023 г.). Все

пак в определени икономически дейности се отчита по- съществен ръст на персонала в предприятията/ организациите спрямо средния за страната. Водещите три икономически дейности по нарастване на броя на наетите са „Социална работа без настаняване“ (+18,1%), „Ветеринарномедицинска дейност“ (+15,5%), „Спомагателни дейности във финансовите услуги и застраховането“ (+12,0%).

Графика 4: Изменение (в %) на наетите лица през второ тримесечие на 2024 г. спрямо второ тримесечие на 2023 г.

Източник: НСИ

В редица дейности обаче на годишна база **намаляват наетите лица**. Така през второто тримесечие на 2024 г. се наблюдава най- силен спад на наетите в „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“ (-17,2%), „Рибно стопанство“ (-15,4%) и „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (-13,8%).

Като цяло спада на наетите се повлиява от икономическата ситуация в страната, но и спецификите на производствата/ услугите на националния пазар. Нека отбележим, че здравната пандемия от преди няколко години катализира освобождаване на персонал, което трудно след това се навакса от компаниите. Също така редица изследвания отчитат, че двигател зад спада на наетите може да е нерентабилността на извършвания труд (както се демонстрира при кризата с цените на енерго носителите и използваните суровини/материали), размера на предлаганата работна заплата (напр. в дейностите с ниски нива на СБРЗ като „Производство на облекло“, „Горско стопанство“), така и неадекватните фирмени политики за привличане и задържане на кадрите. Не е за подценяване и риска пред работните места от гл.т. на зеления и дигиталния преход и съпътстващите ги процеси по трансформиране на производствата.

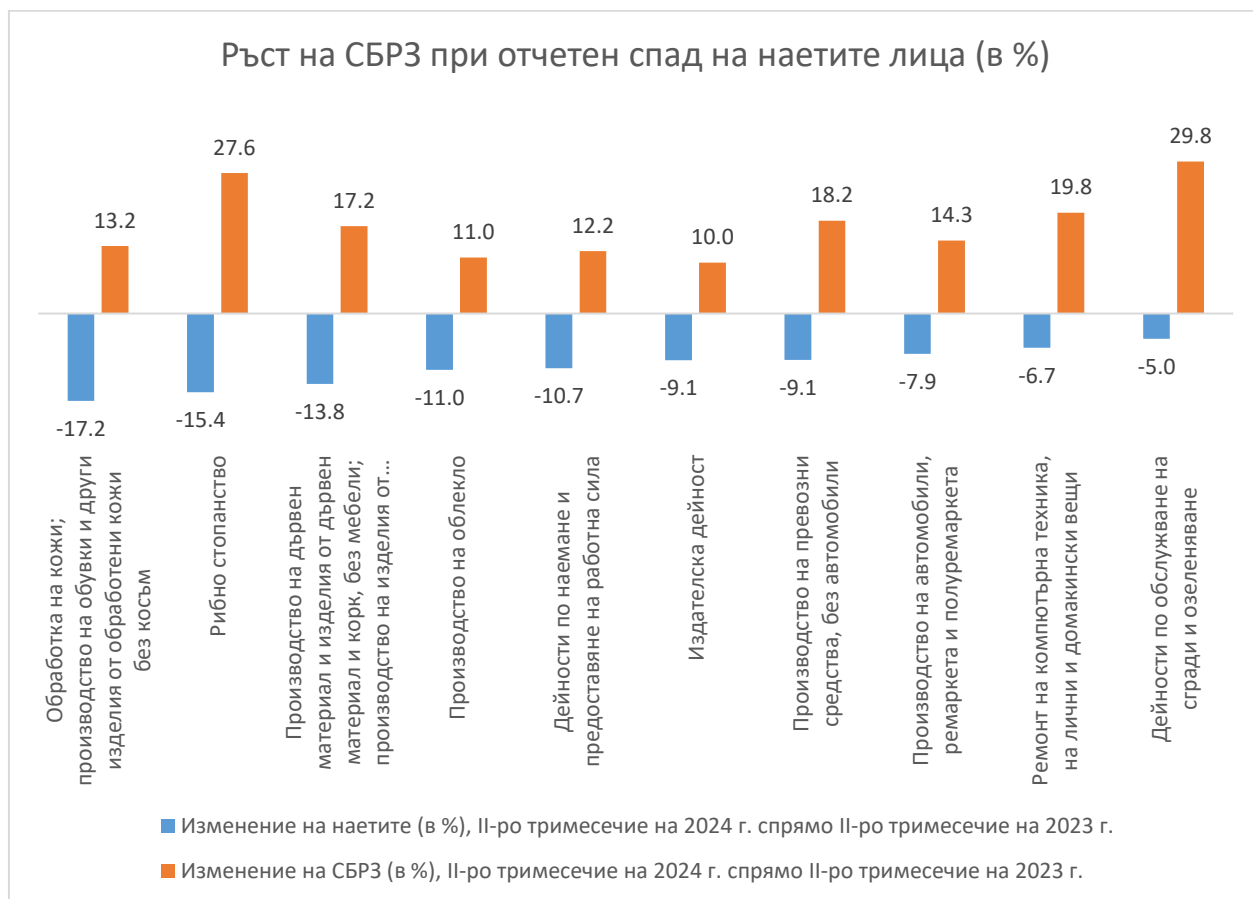
Графика 5: Изменение (в %) на наетите лица през второ тримесечие на 2024 г. спрямо второ тримесечие на 2023 г.

Източник: НСИ

При редица дейности намаляването на броя на наетите лица способства за повишаване на работната заплата- т.е. тук се допуска, че възходящото движение на СБРЗ се повлиява от дефицита на кадри в предприятията/организациите. В някои дейности наетите намаляват по- осезаемо на годишна база, което е съпроводено със силен ръст на заплащането, напр. в „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“, „Рибно стопанство“, „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ и др.

Графика 6: Годишно изменение (в %) на СБРЗ и на наетите в страната, данни за второ тримесечие на 2024 г.

Източник: НСИ

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ТЕНДЕНЦИИ НА ПАЗАРА ТРУДА

Цифровите трудови платформи представляват все по-важна част от икономиката на ЕС. Ефектът от тяхното приложение е двуфакторен, като от една страна повишават достъпа до различните възможности за работа, но от друга поставят специфични предизвикателства, по-специално свързани със статуса на заетостта на работниците. Като цяло може да се очаква бързият напредък в областта на изкуствения интелект (ИИ) и другите цифрови технологии да доведе до дълбоки трансформации на пазара на труда. МВФ изчислява, че въвеждането на ИИ приложения може да засегне до 60% от служителите в развитите икономики, половината от които могат да бъдат неблагоприятно повлияни от това. Повече от 75% от компаниите по света възнамеряват да приемат базирани на ИИ приложения между 2023 г. и 2027 г., а около 70% от тях смятат, че технологичната грамотност става все по-важна през този период от време. И все пак работодателите срещат пречки при наемането на хора с необходимите умения. Въз основа на индекса на цифровата икономика и общество, 3 от 4 компании в ЕС (особено малки и средни предприятия) съобщават за трудности при намирането на работници с необходимите умения.

Доклада на ЕК и Съвета показва, че дела на населението живеещо под линията на бедност в ЕС се запазва на миналогодишните си нива, както за цялото население, така и за групата на децата. Въпреки това при някои държави-членки се наблюдава значително увеличение, което е притеснително като тенденция. Макар България да остава сред лидерите в тази неблагоприятна класация, нашата страната отчита съществен спад, спрямо предходните дванадесет месеца, и при двата показателя. Същевременно по индикаторът измерващ риска от бедността и социалното изключване (APORE)

при хора с увреждания, нашата държава продължава да поддържа висок дял (42.4%), като единствено Литва е с по-високо равнище (42.7%).

През 2024 г. прогнозата е икономическият ръст в България да се ускори и през следващите години да варира малко под 3%. Очакванията за динамиката на заетостта през периода 2024–2027 г. е годишният темп на растеж да се забави до 0.5% през 2024 г. и до 0.3% през останалите години от прогнозния период. Основният аргумент за забавянето на годишния темп на растеж на заетостта, въпреки относително добрите темпове на растеж на икономиката като цяло, е негативното демографско развитие в страната и изчерпващите се възможности за увеличаване на предлагането на труд³.

³ Пролетна макроикономическа прогноза 2024 г., Министерство на финансите

Източници:

Наблюдение на работната сила, НСИ

Евростат:

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/17337861/2-16082023-AP-EN.pdf/927cb6f7-c2fa-0e5e-abcd-ceeb40ebed41>

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/16863929/3-01062023-BP-EN.pdf/f94b2ddc-320b-7c79-5996-7ded045e327e>

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/17075197/3-30062023-BP-EN.pdf/ee3b1511-c710-4033-fc9a-aaf1c3d60241>

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/17270043/3-01082023-AP-EN.pdf/f3ad4d55-4106-4772-1687-92e4f767abc5>

Интернет страницата на АЗ <https://www.az.government.bg/stats/2/>